

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ במדבר, ערב חג השבועות, ה'תשכ"ד

בלתי מוגה

חלק א – יו"ל לש"פ במדבר, מבה"ח סיון, ה'תשס"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושמונה לבריאה

מאה ושש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

התמים דוד שיחי

לרגל הכנסו לעול המצוות

י"ד אייר, פסח שני, ה'תשס"ח

ולזכות אחיו ואחיותיו שיחיו

לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' שלום דובער וזוגתו מרת חנה שיחיו הארליג

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' מאיר יהודא ישראל וזוגתו מרת צפורה שיחיו הארליג

הרה"ת ר' פינחס וזוגתו מרת בינה רבקה שיחיו קונין

אבא" יכול להיות (לא רק בנו של אבא, אלא) גם מלשון חשיבות⁶⁶, או שרש"י אינו גורס את התיבות "בר אבא"⁶⁷.

יג. ובפרטיות יותר:

אף ששניהם (רב יוסף ורב נחמן) ענינם תורה, מ"מ, יש חילוק ביניהם — שענינו של רב יוסף הוא תורה עצמה, שהרי רב יוסף הי' ראש ישיבה שענינו ללמד תורה, ואילו ענינו של רב נחמן הוא תורה בנוגע למעשה, שהרי רב נחמן הי' אב ב"ד, ש"היו רגילין לעמוד לפניו משרתים להכות ולכוף מאן דלא ציית לדינא" (כנ"ל), דהיינו, ביצוע דיני התורה במעשה בפועל.

וזהו שרב יוסף הי' נקרא בשם "סיני" (כנ"ל), בחי' התורה עצמה, ואילו רב נחמן, הרי "נחמן" בגימטריא "קמח"⁶⁸, שזהו בחי' התלמוד שמביא לידי מעשה.

וכיון שקבלת התורה צריכה להיות בנוגע לשני הענינים דתלמוד ומעשה, לכן מסיימים מסכת סוטה — בערב חג השבועות — במאמרם של רב יוסף ורב נחמן, שענינם הוא תלמוד ומעשה.

יד. והתחלת מסכת סוטה וכללותה הוא בענין ספק טהרה של אשה, ובאופן שהספק הוא גם אצל הבעל, דאל"כ, לא שייך שישקה אותה כו'.

והענין ברוחניות:

בעל ואשה הם הקב"ה וכנס". ותוכן לימוד מסכת סוטה הוא — כאשר המצב הרוחני של כנס"י הוא בספק כו', והספק הוא גם אצל הבעל, זה הקב"ה, כי, אף שהכל גלוי וידוע לפניו, הרי מצד ענין הבחירה חפשית שיש לכל אחד מישראל, ש"הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים"⁶⁹, מסופק הקב"ה כביכול בהענין דיראת שמים.

אמנם, סיום הענין הוא — "ונקתה ונזרעה זרע"⁷⁰, "היתה יולדת בצער יולדת בריוח, היתה יולדת נקבות יולדת זכרים"⁷¹, והיינו, שסוכ"ס משלימה כנס"י את עבודתה, ונעשה ריוח והרחבה בענינים הרוחניים ובענינים הגשמיים, וזוכים לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

* * *

(68) ראה גם תורת לוי"צ ע' רד.

(69) ברכות לג, ב. וש"נ.

(70) נשא ה, כח.

(71) סוטה כו, א. וש"נ.

(66) ראה פרש"י ברכות מז, א (ד"ה אילו

מייתרו). יבמות נז, ב (ד"ה ומודה לי). חולין

לח, רע"א (ד"ה לאבא).

(67) חסר קצת (המו"ל).

©

Published and Copyright 2008 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408

Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5768 • 2008

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת „תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

יב. כאמור לעיל הנה לימוד סיום מסכת סוטה הוא בערב חג השבועות, "זמן מתן תורתנו". וזהו גם מה שלומדים בסיום המסכת אודות רב יוסף ורב נחמן, כיון שכל מציאותם היתה — תורה:

רב יוסף — כפי שאמר על עצמו "אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא", היינו, שכל מציאותו של רב יוסף היא "האי יומא" דמתן-תורה.

וזהו גם מה שרב יוסף נקרא בשם "סיני"⁵⁶,

— הטעם הפשוט שנקרא "סיני" הוא ע"ש ש"הי' בקי בברייתות הרבה"⁵⁷, "משנה וברייתא סדורין לו כנתינתן מהר סיני"⁵⁸. אבל עדיין אינו מובן: הרי היו יכולים לקרותו "בקי", ולמה נקרא בשם "סיני" דוקא —

כי, כללות הענין דמתן-תורה קשור עם "סיני" — "שירדה שנאה לעכו"ם עליו"⁵⁹; "מכין מכל טוריא"⁶⁰, שמורה על תנועת הביטול שע"ז נעשים "כלי" לתורה, כמ"ש⁶¹ "ונפשי כעפר לכל תהי' (ועי"ז) פתח לבי בתורתך"⁶². וכיון שכל מציאותו של רב יוסף היתה תורה, לכן נקרא בשם "סיני".

ועד"ז בנוגע לרב נחמן — כדאיתא בגמרא⁶³ "רב נחמן משדר גוזאי (סריסים) שהיו תמיד לפניו, לפי שהי' שר חתן הנשיא ואב ב"ד, היו רגילין לעמוד לפניו משרתים להכות ולכוף מאן דלא ציית לדינא, וכשהיו זקנים עוברים לפניו הי' שולח הנך סריסים להחזיק בידם, אבל הוא עצמו לא (דלא כאביי ש"היב ידא לסביי), שלא לזלזל בתורתו), אמר, אי לאו תורה כמה נחמן בר אבא איכא בשוקא".

ואף שכאן נאמר "נחמן בר אבא", ואילו בנדו"ד מדובר אודות "רב נחמן" סתם, שהוא רב נחמן בר יצחק⁶⁴ — הרי כיון שרש"י מפרש "שהי' שר חתן הנשיא", משמע שס"ל שהמדובר הוא אודות רב נחמן בר יצחק שהי' "חתני דבי נשיאה"⁶⁵, ומ"ש "נחמן בר אבא", הרי הפירוש ד"בר

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ במדבר מבה"ח סיון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ במדבר ה'תשכ"ד — הנחה בלתי מוגה.

*

ויהי"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"א אייר, ה'תשס"ח

מאה ושש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

ברוקלין, נ.י.

(56) ברכות והוריות בסופן.
(57) פרש"י ברכות שם.
(58) פרש"י הוריות שם.
(59) שבת פט, סע"א ואילך.
(60) ראה תיב"ע ס' שופטים ה, ה. תהלים
(61) נוסח תפלת "אלקי נצור" (ברכות יז, 31 הערות 15-17. וש"נ.
(62) ראה לקו"ת פרשתנו טו, סע"ב ואילך.
(63) קידושין לג, סע"א (ובפרש"י).
(64) ראה פרש"י מגילה כח, ב. פרש"י
(65) ותוס' גיטין לא, ב. וראה גם לקו"ש ח"ג ע'
(66) חולין קכד, סע"א. הובא בפרש"י
מגילה שם.
(א).

בס"ד. שיחת ש"פ במדבר, ערב חג השבועות, ה'תשכ"ד.

בלתי מוגה

א. דובר אודות מנין בניי שבפרשת במדבר (שקורין לפני מ"ת) "מתוך חיבתן"¹, שהחיבה שמתבטאת בהמנין שבו הכל שוים², היא מצד נקודת היהדות³ שבה שוים כל בניי⁴, ופועלת המנין⁵ היא שנקודת היהדות באה בגילוי (להודיע חיבתן)⁶, ופועלת "כל שעה"¹. וכדי לפעול גילוי

(1) פרש"י ריש פרשתנו.

(2) ללא נפק"מ אם מדובר אודות שבט ראובן ויהודה, שהם השבטים החשובים, ועד לנשיאי שבטים אלו — שמנינם אינו יותר מאחד, או שמדובר אודות שבט דן, מן הירודין שבשבטים, ועד לנושא פסל מיכה, שמנינו אינו פחות מאחד.

(3) וכמאמר רבינו הזקן ע"פ (ואתחנן ו, ד) "שמע ישראל גו' הוי' אחד", שכל אחד מישראל מכיר ומרגיש ("דערהערט") שאינו יכול להיות נפרד ח"ו מאלקות (ראה "היום יום" כא סיון. כה תמוז. ובכ"מ), מהו' אחד, ולכן, כל אחד מישראל, לא רק צדיק, ולא רק בינוני (כפשוטו), אלא אפילו קל שבקלים מוכן תמיד (ללא צורך בהכנה מיוחדת) למסור נפשו על קדושת ה' (אם רק אין מקום לטעות שעודנו ביהדותו (ראה תניא פ"ד)), אפילו שלא לעשות רק איזה מעשה לבד נגד אמונת ה' אחד, כגון להשתחוות לע"ז, אף שאינו מאמין בה כלל בלבד, כמבואר בתניא (פ"ח"ט).

(4) וכמו בגוף האדם — שהרי כללות עם ישראל הם בדוגמת קומה אחת שלימה (לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ) — שהחילוקים בין המוח והלב עד לעקב שברגל הם רק בפעולותיהם הפרטיות, אבל עצם החיות הוא בכולם בשוה, ועד שאפילו בעקב שברגל, הנה מה שנקרא "מלאך המות שבאדם" (אדר"נ ספ"א), הרי זה רק בנוגע להתפשטות החיות, שאינה ניכרת בו כלל, אבל עצם החיות היא בעקב כמו במוח ולב, שלכן יש לו כל פרטי הדינים של אדם חי, שאינו מטמא

כו' (היפך אבי אבות הטומאה).

(5) אף שכלפי שמיא גליא מספר בניי, במכ"ש ממספר הכוכבים, כמ"ש (תהלים קמז, ד) "מונה מספר לכוכבים", ועאכ"כ בנוגע לבניי שגדלה מעלתם יותר, ועד שמחיצתן לפנים ממלאכי השרת (פרש"י בלק כג, כג). (6) ונוסף על גילוי הדבר (כולל גם הגילוי בעולם, שידעו זאת כל יושבי תבל*), פועל המנין גם בדבר הנמנה, שנעשה דבר חשוב — דבר שבמנין — שאינו בטל (ביצה ג, ב), והיינו, שגם אם מצד עצמו (לולי המנין) ה' מתבטל ברוב, בששים, במאה, במאתיים, או באלף ורובה*, הנה כאשר נעשה דבר שבמנין, אזי אינו בטל. ועד"ז בנוגע לבניי, שמצד ענין המנין, הנה גם כאשר יהודי נמצא בסביבה שמנגדת ליהדות, אינו בטל אפילו באלף ורובה, ואפילו כנגד כל העולם כולו, וכמו "אחד ה' אברהם" (יחזקאל לג, כד), שנקרא "אברהם העברי" (לך לך יד, יג), ע"ש ש"כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר

(*) בזכרון אחדים: כמודגש בכך שמוכן למסור נפשו אפילו על מעשה של ע"ז ללא אמונה בלב (כנ"ל הערה 3), שאין זה נוגע לבניי עצמם (דכיון שאינו מאמין בע"ז, אין זה נחשב לע"ז), כי אם מה שנדמה כן לעכו"ם שמכריחו, ואעפ"כ מוסר נפשו כו'.

(**) כפי שמוסיף רבינו הזקן בתניא (פ"י) הביטול "ברבבה", אף שלא מצינו זאת בנגלה (ראה גם "מ"מ, הגהות והערות קצרות" לתניא שם ע' 39). וש"נ.

ש"פ במדבר, ערב חג השבועות, ה'תשכ"ד

ולא נהניתי (מעוה"ז) אפילו באצבע קטנה⁴⁸, ועל ידו היתה חתימת המשנה, שגדלה מעלתה על הברייתא באופן שבאין ערוך, כפי שמבאר הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות⁴⁹, ובפרט ע"פ המבואר בפנימיות התורה, בדרושים המבארים את הענין דשעבוד מצרים ויציאת מצרים⁵⁰, וכן בדרושי שיר השירים⁵¹, בענין "ששים המה מלכות ושמונים פלגשים"⁵², שהמשנה נקראת מלכה והברייתא פילגש, "כי עד"מ המלך עם המלכה הם דרים תדיר יחד, משא"כ עם פלגשו הולך אלי' בצנעה כו"⁵³ —

הנה משמת רבי לא בטל דבר?!

וע"פ הנ"ל מוכן בפשטות — כיון שגם רב יוסף ורב נחמן סוברים ש"משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא", ורק אמרו לתנא שלא ידרוש זאת ברבים.

יא. וההוראה מהנ"ל בעבודתינו:

כאשר רואים יהודי שמשפיע לתלמידים, שיש לו חסרונות מסויימים, ועד שהנהגתו היא להיפך ממה שמשפיע לתלמידיו — הנה גם אם כך הוא המצב באמת, לא צריכים לפרסם זאת ברבים. יתכן שכן הוא האמת, אבל, אין צורך להכריז את האמת מראש כל גגות⁵⁴.

הוא בעצמו יודע אודות חסרונותיו, והזולת יודע עוד יותר טוב ממנו, לפי שאינו נוגע בדבר (ובמילא אין כאן הכיסוי של אהבת עצמו), ואדרבה, יתכן שנוגע לו לראות את חסרונותיו של הזולת, דכיון שמציאותו של הזולת ממעטת את המציאות שלו, לכן רואה את חסרונותיו עוד יותר טוב ממנו בעצמו;

אבל אעפ"כ, כיון שהלה לומד עם יהודים "קמץ אל"ף א", וכיו"ב, והיינו, שיש יהודים שזקוקים אליו לקבל ממנו השפעה (שלא יקבלו זאת ממישהו אחר), הרי גם אם יש לו חסרונות, ועד שהוא בעצמו להיפך ממה שמשפיע — אין זה נוגע להשפעה עצמה, כיון שאינו משפיע משל עצמו ("אייגענע זאכן"), אלא הוא אומר דבר אמת, ו"קבל האמת ממי שאומרו"⁵⁵.

*

(48) כתובות קד, א.

(49) ד"ה אח"כ ראה להסתפק.

(50) תו"א שמות מט, ב ואילך.

(51) לקו"ת שה"ש לח, ב ואילך.

(52) שה"ש ו, ח.

(53) לקו"ת שם מא, סע"ב.

(54) ראה גם תו"מ חכ"ז ע' 430.

(55) ראה רמב"ם בהקדמה לשמונה

פרקים. רמ"א בהקדמה למחיר יין.

כמסופר במסכת שבת⁴⁶. אבל, כיון שכל העולם לא ידע זאת, והם היו מחשיבים אותו לירא חטא לאמיתתו, לכן אמר לתנא "לא תיתני יראת חטא" כיון שהכל סבורים "דאיכא אנא".

י. ועפ"ז יתורצו כל הדיוקים הנ"ל — דיוק הלשון "לא תיתני", ולא "סמי מכאן", הטעם שהאמוראים שלפני רב יוסף ורב נחמן לא אמרו זאת, וגם רב נחמן ורב יוסף אמרו זאת רק לתנא:

אליבא דאמת הנה גם רב יוסף ורב נחמן סוברים ש"משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא", אלא שאמרו לתנא שלא ידרוש זאת ברבים, כנ"ל.

כלומר: אצל האמוראים בדורות שלפנ"ז היו יכולים לדרוש ברבים ש"בטלה ענוה ויראת חטא", כיון שידעו מהו אמיתית ענין הענוה ויראת חטא; משא"כ בדורם של רב יוסף ורב נחמן, שנתמעט הדור, והחשיבו את ענין הענוה ויראת חטא במדריגה נמוכה יותר ממדריגת הענוה ויראת חטא שאודותה מדובר במשנה, שגם מדריגה נמוכה זו היתה נקראת אצלם בשם ענוה ויראת חטא — אמרו רב יוסף ורב נחמן לתנא שלא ידרוש ברבים ש"בטלה ענוה ויראת חטא", כיון שמחשיבים אותם שיש אצלם ענין הענוה ויראת חטא.

ועפ"ז תתורץ גם קושיית המפרשים⁴⁷, היתכן שרב יוסף ורב נחמן אומרים בנוגע לענין הענוה ויראת חטא "דאיכא אנא", דלכאורה הרי זה ענין של התפארות? — כי הם בעצמם היו סבורים ש"בטלה ענוה ויראת חטא", ורק אמרו לתנא שלא ידרוש זאת ברבים, כיון שהעולם סבורים "דאיכא אנא".

ועפ"ז תתורץ קושיא נוספת:

כיון שרב נחמן ורב יוסף אומרים "לא תיתני ענוה" .. יראת חטא", ולא מצינו חולק על זה, נמצא, שמשמת רבי לא בטל דבר, לא ענוה ולא יראת חטא.

ולכאורה תמוה ביותר: בנוגע לכל שאר התנאים שנימנו במשנה, הנה משמת כל אחד מהם בטל איזה דבר, ודוקא בנוגע לרבי — שנקרא רבינו הקדוש, ו"בשעת פטירתו .. זקף אצבעותיו כלפי מעלה, אמר, רבש"ע, גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה

46 קנו, ב. שיחת ש"פ במדבר, ערה"ש תשנ"י ס"י
47 ראה חדא"ג מהרש"א שם. וראה גם (תו"מ חכ"ג ע' 10). וש"נ.

נקודת היהדות (לא רק מצד הנקודה גופא, בדרך מלמעלה למטה, אלא) גם מצד הכחות הפנימיים, בדרך מלמטה למעלה, הוצרך להיות המנין ע"י משה⁴⁸ ואהרן⁴⁹: משה — שושבינא דמלכא שממשיך אלקות מלמעלה

אדם) מלמטה למעלה*, באופן של כליון וביטול במציאות, כמו בהדלקת הנרות כפשוטו, שלא רק הפתילה אלא אפילו השמן נכלה ונתבטל, שנעשה ממנו אור.

8) בשלמא בנוגע למשה — הרי להיותו נשיא הדור, צריכים כל הענינים להיות על ידו דוקא [ועד כדי כך, שגם השפעת הבשר שביקשו האספסוף, שזוהי ירידה לגבי מדריגתו של משה רבינו (שלכן טען "מאין לי בשר" (בהעלותך יא, יג), מדוע צריכים להוריד ("אֶרָאֶשְׁלַעֲפֶן") אותו בענין של בשר בכלל, ובפרט בשר שביקשו האספסוף), הוצרכה להיות ע"י משה דוקא, כי, להיותו נשיא הדור, הנה כל השפעות לאנשי הדור, אפילו לאספסוף, צריכים להיות על ידו דוקא (ראה גם תו"מ ח"ז ע' 71. וש"נ). וכמבואר בתניא (פ"ב) שגם עמי הארץ ואפילו הפושעים ומורדים כו', מקבלים השפעתם מנשיא הדור, אבל למה לא מספיק שיהי' המנין ע"י משה לבדו, אלא צריכים גם את אהרן? — אלא זה בגלל שהוצרכו להיות ב' הענינים דהעלאה והמשכה, ככפנים.

ולכן הוצרך להיות המנין ע"י משה ואהרן דוקא, אבל לא ע"י נשיאי ישראל** (ראה לקו"ש דלקמן הערה 12), כיון שהוצרכו להיות רק ב' הענינים דהעלאה והמשכה, ולא ההתחלקות ל"ב שבטים.

(* ולפעמים מבואר שכהן הוא איש החסד, וענינו המשכה מלמעלה למטה, וכמ"ש (ברכה לג, יו"ד) "וירד משפטך ליעקב ותורתך לישראל".

(** ולא כמו בבארה של מרים, שכל נשיא ה' נוטל מקלו ומוטף אצל דגלו ומחנהו (פרש"י חזקת כא, יח), וכן בקרי"ס, דכתיב (תהלים קלו, יג ובפרש"י) "לגזר ים סוף לגזרים", ל"ב גזרים, דכל שבט ושבת במסילתו יעלה (ועד"ז בבקיעת הנהר לעתיד לבוא — אמנם לא ל"ב גזרים, אבל — ל' נחלים (ישע"י טו, ט)).

אחד" (ב"ר ספמ"ב), שלא זו בלבד שלא נתבטל ח"ו מפניהם, אלא אדרבה, "וירש את הארץ" (יחזקאל שם). וכח זה ניתן לכל אחד מישראל מאברהם אבינו בירושה (שבה שוים הכל, גדול וקטן, ועד שאפילו תינוק בן יומו יורש הכל) — לא רק שלא להתבטל ח"ו, אלא אדרבה — לכבוש את העולם ולעשותו דירה לו ית'.

7) ובפרטיות יותר: גילוי העצם (נקודת היהדות) ע"י המנין צריך לפעול הן בנפש האלקית והן בנפש הבהמית (ובגוף): בנה"א, שמצד טבעה הרי "רוח בני האדם העולה היא למעלה" (קהלת ג, כא) — צריך לפעול שתהי' ההמשכה למטה, היינו, שהאור ד"נר הוי' נשמת אדם" (משלי כ, כז) יאיר את העולם ע"י התו"מ; ובנה"ב, שמצד טבעה הרי "רוח הבהמה הורדת היא למטה" (קהלת שם), ונמשכת לגשמיות וחומריות — צריך לפעול תנועה של כליון ועלי' למעלה, שתתבטל מציאותה כו'.

וזהו גם ביאור ב' הנוסחאות בפתגם ששמע רבינו הזקן בנוגע להצלפת הסוסים ("שמייסן די פערד") — שגלגל זה נשאר עוד משך זמן במעורטש כדי ליישם את תוכנו של הפתגם — (א) כדי שיחדלו להיות סוסים ("זיי זאלן ווערן אויס פערד"), (ב) כדי שידעו שהם סוסים (ראה תו"מ — רשימת היומן ע' שט. וש"נ): נוסח הא' ענינו העלאה מלמטה למעלה, כליון וביטול ("אויס פערד"), ונוסח הב' ענינו המשכה מלמעלה למטה, שכן, ענינו ותכליתו של סוס הוא — לרכב עליו, ועד ל"סוס אשר רכב עליו המלך" (אסתר ו, ח), מלכו של עולם, שהגילוי שלו יומשך למטה עד ל"סוס" — דירה בתחתונים.

וזהו גם ענינם של משה ואהרן: משה — קיבל תורה מסיני ומסרה לכל הדורות, הו"ע המשכת אלקות מלמעלה למטה, ואהרן — עבודתו היא "בהעלותך את הנרות" (ר"פ בהעלותך), העלאת הנרות (נר הוי' נשמת

למטה, ואהרן — שושבינא דמטרוניתא שמעלה כנס"י מלמטה למעלה¹⁰. וזוהי ההכנה למ"ת שבו נפעל החיבור דעליונים ותחתונים, והיחוד של הקב"ה עם כנס"י בב' הקוין דהמשכה והעלאה¹¹ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹² בלקו"ש ח"ח בתחלתו.

* * *

(9) אף שאין זה ענין הקשור עם גביית ממונ* מן הציבור (כמו נדבת המשכן), שמצד "והייתם נקיים גוי", צ"ל בשנים (כ"ב ח, ב. וש"נ. וראה תוספות השלם (אוצר פירושי בעלי התוספות) פ' תצוה כח, ה. תקלין חרות לירושלמי שקלים פ"ה הי"ד. תפארת יהונתן (לר"י אבישיץ) פרשתנו עה"פ א, ג.)

(10) וזהו גם מ"ש (פרשתנו א, ב) "שאו את ראש כל עדת בני ישראל", אף שהמניין אינו קשור עם בחי' ראש, שהרי מונים את כולם בשוה, מבלי להתחשב במעלות מיוחדות — כי, מצד גילוי העצם (שע"י המנין) נתעלו כל בניי (גם אלו שמצד עצמם אינם בכלל "ראשיכם", אלא בכלל "חוטב עצין" ו"שואב מימין" (ר"פ נצבים)) לבחי' הראש. וזהו גם הדיוק "שאו גוי", ולא מנו וכיו"ב, מלשון נשיאות ראש (כפירוש המדרש (במדבר"ר פ"ד, יב)). — והעלאה זו היא ע"י אהרן דוקא.

(11) ולהעיר, שגם במ"ת מודגשת התגלות העצם (כמו התגלות נקודת היהדות שבמנין) — שזהו תוכן הדיבור הראשון דמ"ת, "אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" (יתרו כ, ב): לא מספיק שישנה בחי' "אנכי", אלא צריך להמשיך זאת ב"הוי'" ועד ל"אלקיך", כחך וחיותך, היינו, שיומשך בגילוי, שהאדם יכיר שאלקות הוא כחו וחיותו. וגם זה לא מספיק, אלא — "אשר

(*) בפרש"י (פרשתנו א, ב) איתא: "ע"י שקלים". אבל לא מצינו מי הוא בעל הכסף, והנעשה בכסף זה. ורש"י בא לתרץ שהרי אסור למנות בניי, והוא ע"ד מנין שאול שמונו בשברי חרס או בטלאים של שאול (שמואל"א טו, ד בפרש"י). ועיין כלי יקר ושפ"ח (פרשתנו שם) ורמב"ן (א, יח). — מרשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

(*) ולא רק באיש הישראלי, אלא גם בעולם, כמסופר במדרשי חז"ל (תנחומא שמות כה. שמו"ר פ"ה, ט. תקו"ז תכ"ב (סד, ב)) שהדיבור ה' יוצא מכל ד' רוחות העולם, והיינו, שבכל עניני העולם — לא רק בחי' צומח, אלא אפילו בדומם — נרגש "אנכי הוי' אלקיך"; גם בדומם נרגש ש"אין עוד מלבדו" (ואתחנן ד, לה).

ה'תנא" — הוא הממוצע שהי' מעביר את דברי רב יוסף, ראש הישיבה⁴⁰, ואת דברי רב נחמן, אב בית דין⁴¹, אל העם.

וזהו שאמרו רב יוסף ורב נחמן לתנא:

בודאי שדברי המשנה "משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא" הם אמת. כך נאמר בתורת אמת, וגם הם עצמם יודעים זאת. אבל אעפ"כ, "לא תיתני", אל תאמר זאת ברבים, כי, הדור לא יוכל לקבל זאת, לפי שהם מחשיבים את רב יוסף ל"ענותן" ואת רב נחמן ל"ירא חטא", ובמילא יטענו שדברי המשנה "משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא" אינם אמת ח"ו.

— וע"ד מאמר המשנה⁴² "חכמים הזהירו בדבריכם שמא כו' וישתו התלמידים הבאים אחריכם כו'". בדורות שלפנ"ז לא היו צריכים להזהיר על כך, אבל בדורות שלאח"ז, כאשר נתמעטו כו', יש צורך להזהיר על כך, שלמרות היותם "חכמים", ודבריהם הם דברי חכמה, תורת-אמת, אעפ"כ, "הזהירו בדבריכם", שלא יתפרשו באופן בלתי-רצוי, "כמו שקרה לאנטיגנוס איש סוכו עם צדוק ובייתוס תלמידיו כו'"⁴³. —

רב יוסף עצמו הי' סבור ש"משמת רבי בטלה ענוה" — שכן, מצד גודל ענוותנותו לא החזיק עצמו לבעל מעלה כלל, וכפי שאמר "אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא"⁴⁴, היינו, שהי' סבור שעובדת היותו "רב יוסף" ולא סתם יוסף שבשוקא אינה מצד עבודתו ויגיעתו, אלא מצד "האי יומא" דמ"ת, שהקב"ה בחר בו ועשאו "רב יוסף". ואעפ"כ, "אמר לי' לתנא לא תיתני ענוה", שלא ילמד ברבים ש"בטלה ענוה", כי, הדור שצריך לקבל ממנו סבור "דאיכא אנא", "שאיני ענותן".

וע"ד שמצינו שכאשר רבה, ברוב ענוותנותו, טעה בעצמו לומר שהוא בינוני ("כגון אנא בינוני"), אמר לו אב"י, תלמידו, "לא שביק מר חיי לכל ברי'"⁴⁵. כלומר: אתה, רבה, מצד ענוותנותך, יכול להחשיב את עצמך ל"בינוני", אבל אין לך לומר זאת בדיבור, כיון שישנו דור שצריך לקבל ממך, והם חייבים להחשיב אותך ל"צדיק".

ועד"ז "אמר לי' רב נחמן לתנא לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא":

רב נחמן עצמו הי' סבור ש"משמת רבי בטלה .. יראת חטא", שהרי ידע שהיראת חטא שלו היא רק מצד הסיבה של כיסוי הראש,

(43) פ"י הרע"ב.

(44) פסחים סח, ב.

(45) ברכות סא, ב.

(40) ראה ברכות והוריות בסופן.

(41) ראה לקמן סי"ב.

(42) אבות פ"א מ"א.

תיתני ענוה .. לא תיתני יראת חטא", היינו, שגם משמת רבי יש ענוה ויראת חטא?

[לכאורה ה' אפשר לתרץ, שרב יוסף ורב נחמן אינם חולקים על המשנה, אלא שאינם גורסים זאת במשנה. אבל עפ"ז היו צריכים לומר בלשון "סמי מכאן" וכיו"ב, כרגיל בש"ס ככגון-דא³⁶, ולא בלשון "לא תיתני".]

(ב) מזמן המשנה עד לרב יוסף ורב נחמן היו כמה דורות של אמוראים, שבדאי היו בהם ענוים ויראי חטא כמו רב יוסף ורב נחמן. ומהו הטעם שאף אחד מהם לא התעכב על קושי במאמר המשנה "משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא", מלבד רב נחמן ורב יוסף?

(ג) אפילו רב יוסף ורב נחמן — כשלמדו את המשנה לעצמם לא הוקשה להם דבר, ורק כאשר ה"תנא" למד את המשנה בפניהם, הנה אז "אמר לי" רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה .. אמר לי" רב נחמן לתנא לא תיתני יראת חטא?

ח. ויובן בהקדים שתי הקדמות:

הקדמה הא' — בנוגע לסדר הלימוד בזמן הש"ס: בין ראש-הישיבה ובין כל העם ה' "ממוצע" שהעביר את דברי ראש-הישיבה אל העם. כאשר תירגם את הדברים לשפה אחרת — ה' נקרא "מתורגמן", וכאשר ה' חוזר על דברי הרב כמו שהם — ה' נקרא "תנא".

והקדמה הב': התורה היא אמנם תורת אמת — כל הענינים האמורים בתורה הם אמת, והענינים שלא נאמרו בתורה אינם במציאות — אבל אעפ"כ, יש ענינים בתורה שאי אפשר לפרסם אותם ברכים, לפי שהמקבלים אינם כלים עדיין לקבל אותם, כפי שמצינו הן בנוגע לפסקי הלכות שבתורה, כמו "הלכה ואין מורין כן"³⁷, והן בנוגע לעניני התורה עצמה (שהם למעלה יותר מענין התורה שמביא לידי מעשה³⁸), כמו "דבר זה אסור לאומרו בפני עם הארץ"³⁹.

ט. וע"פ הקדמות הנ"ל יש לבאר מה שאמרו רב יוסף ורב נחמן לתנא "לא תיתני כו'":

ב. בנוגע למאמרים שנאמרו בש"פ במדבר ערב חגה"ש, מצינו מאמרים שבכותרת שלהם צויין א' מב' זמנים אלו: ש"פ במדבר (בלבד) או ערב חגה"ש (בלבד), ומצינו מאמרים שבכותרת שלהם צויינו ב' הזמנים: ש"פ במדבר ערב חגה"ש, שמזה מובן, שמאמרים אלו יש להם שייכות הן לפ' במדבר והן ל(ערב)חגה"ש, כמובן גם מתוכנם של המאמרים.

וא' המאמרים שבכותרת שלהם צויינו ב' הזמנים הוא — המאמר ד"ה בשעה שהקדימו שבספר תרכ"ט.

ג. מאמר ד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע כו'.

* * *

ד. בנוגע למ"ש בהתחלת פרשתנו "שאו את ראש כל עדת בני ישראל" — הנה תיבת "שאו" היא גם מלשון נישואין¹³,

— כידוע בתיבות שיש בהם כמה פירושים, שכל הפירושים שייכים זל"ז, וכפי שמצינו בדרושי הצ"צ¹⁴ שמתוון ומקשר כמה ענינים שלכאורה שונים זמ"ז, להיותם משרש אחד —

וכמובן ממשנת"ל (ס"א) שמנין בניי ("שאו וגו'") ה' הכנה למ"ת, והרי מ"ת הו"ע של נישואין, ובאופן של חתונה כפולה¹⁵: החתונה של הקב"ה עם בניי, כדרשת חז"ל¹⁶ על הפסוק¹⁷ "ביום חתונתו" (של הקב"ה), "זה מתן תורה"; והחתונה של בניי עם התורה, כדרשת חז"ל¹⁸ על הפסוק¹⁹ "תורה צוה לנו משה מורשה", "אל תקרי מורשה אלא מאורסה", שהתורה היא "מאורסה" לישראל.

ה. וכיון שכל עניני התורה הם בדרך כלל ובודרך פרט (כמדובר כמ"פ²⁰) — הרי ענין הנישואין שבין כללות ישראל עם הקב"ה והתורה (שההכנה לזה מתחילה ביום הש"ק זה, כנ"ל) קשור ושייך גם לנישואין של אנשים פרטיים מישראל שמתקיימים בשבוע זה, והרי גם ההכנה לנישואין פרטיים מתחילה מיום השבת שלפנ"ז, כמבואר בקונטרס דרושי חתונה²¹ הטעם ש"החתן בשבת שלפני חופתו קוראין אותו לתורה ..

(18) פסחים מט, ב. וש"נ.

(19) ברכה לג, ד.

(20) ראה גם תו"מ חכ"ז ריש ע' 82. וש"נ.

(21) סד"ה וכל בניך תרפ"ט (סה"מ

קונטרסים ח"א יט, סע"ב. סה"מ תרפ"ט ס"ע

79 ואילך).

(13) ראה גם לקו"ש שם ריש ע' 7.

(14) ראה ס' החקירה (הוצאת תשס"ג)

הוספה ג (קמז, ב ואילך). וש"נ.

(15) ראה גם תו"מ חל"ז ע' 25. וש"נ.

(16) תענית כו, ב (במשנה).

(17) שה"ש ג, יא.

(36) ראה — לדוגמא — שם כו, ב. מ, ועוד.

א. ועוד. (38) ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

(37) ראה — לדוגמא — שבת יב, סע"ב. (39) נדרים מט, סע"א. וש"נ.

דחו"כ מקיימים את העולם להעמיד בנים עוסקים בתורה, לזאת הנה קוראין אותו לקרות האותיות שבתורה שהם המקיימים עשרה מאמרות, והיינו, שהעלי' לתורה בשבת זו היא נתינת כח על החתונה כו', ומחתונה זו הרי זה נמשך על כל החתונות של בני", ובפרט לאלו ההולכים באורחותיו כו'.

וביאור השייכות של נישואין של איש פרטי בישראל לנישואין של כלל ישראל:

בכל איש פרטי מישראל כלול גם כללות עם ישראל, כמובן ממארוז"ל²² "לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל .. המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא .. לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם".

בשביל כל אחד מישראל ה' הענין כללות הענין דמ"ת. לכל אחד מישראל ניתנו עשרת הדברות — כמארוז"ל²³ שכל אחד מישראל ה' אומר "עמי הדיבור מדבר" — שמהם נמשכים העשרה מאמרות. לכל אחד מישראל נאמר — בלשון יחיד — "אנכי הוי' אלקיך גו'", שתיבת "אנכי" מתחיל באות א', למעלה מבריאת העולם שמתחילה באות ב' — "בראשית"²⁴, אלא שברכיבוי השתלשלות הנה מעשרת הדברות נמשכים העשרה מאמרות²⁵. וכיון שניתנו לכל אחד מישראל בפרט, נמצא, שבכל אחד מישראל תלוי כללות סדר ההשתלשלות, כולל גם מה שלמעלה מהשתלשלות ומה שלמטה מהשתלשלות.

וזהו גם הביאור בפס"ד התורה "צריך כל אדם שיראה עצמו .. כאילו חציו זכאי וחציו חייב וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב .. עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וכו'"²⁶ — שזהו פס"ד של תורת אמת, לפי שכן הוא האמת, שביכלתו של כל אחד מישראל להכריע את כל העולמות ע"י פעולה אחת — דכיון שבכל אחד מישראל כלול השתלשלות כל העולמות, לכן בו תלוי המצב של כל העולמות.

ומזה מובן גם השייכות של נישואין פרטיים בישראל עם הנישואין של כלל ישראל.

וכשם שבנישואין פרטיים מתחילה ההכנה בשבת שלפנ"ז (כנ"ל),

(22) סנהדרין לו, סע"א (במשנה).

(23) יל"ש יתרו רמז רפו.

(24) ראה לקו"ת פ' ראה יט, ריש ע"ב.

(25) ראה לקו"ש שם הערה 4.

(26) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(27) מכילתא יתרו יט, יו"ד. פרש"י

(28) ראה גם תו"מ חכ"ו ע' 33 ואילך.

(29) ראה גם תו"מ חל"ז ס"ע 50 ואילך.

(30) נדרים ח, רע"א.

כך גם בנישואין של כלל ישראל מתחילה ההכנה בשבת שקודם חגה"ש — בקריאת התורה, שקורין בפרשת במדבר אודות מנין בני".

ובפרט בקביעות שנה זו, שיום הש"ק הוא ערב חגה"ש, הרי בודאי שההכנה לנישואין של כלל ישראל מתחילה בשבת — שהרי בערב חגה"ש, בחמשה בסיון, הקדימו נעשה לנשמע²⁷, והרי הקדמת נעשה לנשמע היתה ההכנה לקבלת התורה.

* * *

ו. יש נוהגים ללמוד בימי הספירה מסכת שבועות²⁸, כי: (א) מספר הדפים דמסכת שבועות הוא — מ"ט, כמנין ימי הספירה. (ב) בגלל השייכות לחג השבועות, "זמן מתן תורתנו", כי, "חג השבועות" הוא גם מלשון שבועה²⁹, וכלשון חז"ל³⁰: "מושב עומד מהר סיני". אבל, ההוראה ששמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר היא — שנוהגים ללמוד בימי הספירה מסכת סוטה³¹, ומסיימים אותה בערב חג השבועות.

כאשר מסיימים ענין בתורה — הרי זה מאורע של שמחה³². וכשם שכל שמחה אצל בני"ה היא באופן שלכל ראש מתבטא הדבר בלימוד התורה, הנה כן הוא גם בהשמחה שמצד סיום מסכת, שמקשרים זאת עם הוספה בתורה. וזהו הטעם למנהג ישראל שלימוד סיום המסכת הוא באופן של עיון ודיוק יותר מאשר לימוד כל המסכת.

ז. סיום מסכת סוטה (לפי המסקנא³³) הוא (לא הברייתא דרבי פינחס בן יאיר³⁴, אלא) "משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא", "אמר לי' רב יוסף לתנא (שלמד לפניו את מאמר המשנה) לא תיתני ענוה דאיכא אנא, אמר לי' רב נחמן לתנא (שלמד לפניו את מאמר המשנה) לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא".

וצריך להבין³⁵:

(א) כיון שרב יוסף ורב נחמן הם אמוראים, כיצד יכולים הם לחלוק על מאמר המשנה "משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא", ולומר "לא

(31) "היום יום" ז אייר.

(32) ראה רמ"א או"ח סתרס"ט. יו"ד

(33) סוסרמ"ו.

(34) ראה חדא"ג מהרש"א ותויו"ט כאן.

(35) ע"ז כ, ב. וש"נ.

(36) ראה גם שיחת ליל ערחה"ש תש"כ

בתחלתה (תו"מ חכ"ח ע' 94 ואילך).

(27) מכילתא יתרו יט, יו"ד. פרש"י

(28) ראה גם תו"מ חכ"ו ע' 33 ואילך.

(29) ראה גם תו"מ חל"ז ס"ע 50 ואילך.

(30) נדרים ח, רע"א.

(31) מכילתא יתרו יט, יו"ד. פרש"י

(32) ראה רמ"א או"ח סתרס"ט. יו"ד

(33) סוסרמ"ו.

(34) ראה חדא"ג מהרש"א ותויו"ט כאן.

(35) ע"ז כ, ב. וש"נ.

(36) ראה גם שיחת ליל ערחה"ש תש"כ

בתחלתה (תו"מ חכ"ח ע' 94 ואילך).